

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов’язкове державне
соціальне страхування» щодо підвищення рівня соціального захисту
застрахованих осіб та потерпілих внаслідок трудового каліцтва чи
професійного захворювання, особливо осіб з інвалідністю»
*(реєстр. № 9214 від 17.04.2023 р.)**

Метою законопроекту, як зазначено у пояснювальній записці, є підвищення рівня соціального захисту працюючих громадян за рахунок коштів загальнообов’язкового державного соціального страхування в разі настання випадків, які спричинили втрату працездатності, особливо осіб, які отримали інвалідність.

Законопроект не суперечить Конституції України, законам України та міжнародним договорам, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України.

Законопроектом запропоновано розширити зміст права застрахованої особи на страхові виплати шляхом уточнення норм Закону України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування» у частині: надання, за рахунок Державного бюджету та страхових коштів, додаткових соціальних послуг, тобто лікування (у тому числі санаторно-курортного), послуг зі спеціального медичного та / або постійного стороннього догляду й побутового обслуговування; забезпечення лікарськими засобами, виробами медичного призначення; відшкодування вартості цих послуг, засобів (виробів) у разі їх самостійного придбання; забезпечення автомобілем, у тому числі з виплатою компенсації на його технічне обслуговування, ремонт, витрати на бензин. Передбачається: підвищення розміру допомоги по тимчасовій непрацездатності; збільшення строку звернення за наданням страхової виплати; перерахування сум щомісячних страхових виплат у разі зміни розміру мінімальної заробітної плати (для потерпілих з інвалідністю, які не працюють, не служать, не займаються підприємницькою та незалежною професійною діяльністю, у яких щомісячна страхова виплата не досягає розміру мінімальної заробітної плати, у сумі, що не вистачає до відповідного розміру).

Вважаємо за доцільне висловити такі міркування щодо ризиків прийняття законопроекту.

Підтримуючи ідею законопроекту стосовно підвищення рівня страхового забезпечення працюючих громадян у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності у разі нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, охорони їхнього життя та здоров’я за рахунок розширення змісту прав застрахованих осіб, вважаємо за необхідне звернути увагу, що реалізація положень проекту передбачає зміну показників бюджету Фонду соціального страхування (збільшення витрат) і, відповідно, витрат із Державного бюджету, оскільки не пропонується збільшення розміру єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування

або збільшення частки відповідних сум під час перерозподілу їх за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Відповідно до частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI¹, та статті 27 Бюджетного кодексу України² до законопроекту мають бути додані фінансово-економічні обґрунтування (включаючи розрахунки) щодо джерел фінансування додаткових соціальних послуг застрахованим особам та збільшення розміру деяких страхових виплат.

Звертаємо увагу, що за даними Інформації про фіскальні ризики (включаючи умовні зобов'язання та квазіфіскальні операції) та їх вплив на показники державного бюджету у 2023 році³, які були подані Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України разом із проектом Закону «Про Державний бюджет України на 2023 рік» (реєстр. № 8000 від 14.09.2022 р.), який був прийнятий 03.11.2022 р. (Законом № 2710-IX), у зв'язку із повномасштабною військовою агресією проти України та введенням в Україні з 24 лютого 2022 року воєнного стану відбулося переорієнтування Державного бюджету України на військові цілі. Першочергове фінансування видатків у 2022 році було спрямовано на підвищення обороноздатності країни та здійснення найнеобхідніших соціальних видатків, які забезпечують підтримку життєдіяльності населення. На кінець 2022 року відбулися фіскальні ризики в соціальній сфері, пов'язані зокрема зі зростанням заборгованості з виплати матеріального забезпечення за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності через зменшення надходжень від суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

З огляду на зазначене, з метою уникнення зростання обсягу видатків на соціальні виплати в умовах дефіциту Державного бюджету, пов'язаних із прийняттям законодавчих актів, зокрема без визначення ресурсів для їх фінансового забезпечення або джерел покриття видатків, вважаємо слушним взяти до уваги експертний висновок Кабінету Міністрів України щодо можливості фінансування додаткових витрат на страхові виплати, які запропоновані проектом, та узгодити такі зміни відповідно до принципів соціального діалогу.

Проектом пропонується врегулювати питання забезпечення осіб з інвалідністю санаторно-курортними лікуванням, автомобілями, допоміжними засобами реабілітації; виплати грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів і на транспортне обслуговування, забезпечення соціальних послуг на догляд шляхом зміни механізму їх надання (тобто грошової компенсації), що врегульовано нормами законів України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» та «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я». Зауважуємо, що в

¹ Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 28.04.2023)

² Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 28.04.2023)

³ Інформація про фіскальні ризики (включаючи умовні зобов'язання та квазіфіскальні операції) та їх вплив на показники державного бюджету у 2023 році. стор. 22–24 URL: <https://mof.gov.ua/uk/download/page/3993> (дата звернення: 28.04.2023)

разі необхідності коригування чинних норм з питань забезпечення окремих видів соціального захисту осіб з інвалідністю внесення необхідних змін і доповнень бажано формулювати як пропозиції до відповідних законів, що регулюють відносини в цій сфері.

Не відповідає принципу правової визначеності формулювання положень підпункту 2.1 пункту 2 Прикінцевих положень законопроекту, якими встановлені завдання Кабінету Міністрів України. Незрозумілим є механізм визначення щодо норм, які «були безпідставно скасовані», та про який період ідеться.

Види ризиків ухвалення законопроекту.

Врахування наведених зауважень дозволить уникнути ризиків правової невизначеності окремих положень, а також фінансово-економічних ризиків щодо забезпечення реалізації положень законопроекту.

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*